

ΣΕΙΡΑ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ «Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΚΕΨΗ» ΣΤΟΝ ΕΥΟΣΜΟ

Ο δάσκαλος του σχολείου μας κ. Νίκος Τσαμπάζης επιμελείται τη σειρά δέκα διαλέξεων Φιλοσοφίας «Η Δεύτερη Σκέψη» που πραγματοποιεί ο Δήμος Κορδελιού Ευόσμου, σε συνεργασία με την Αντιδημαρχία Παιδείας Δια Βίου Μάθησης, τη Διεύθυνση Παιδείας & Κοινωνικής Προστασίας και το Τμήμα Βιβλιοθήκης Ευόσμου στον χώρο της βιβλιοθήκης του Δήμου Ευόσμου (Μεγ. Αλεξάνδρου 57). Οι διαλέξεις αυτές, οι οποίες απευθύνονται στον καθένα, αποτελούνται από σχετικά απλές και σύντομες ομιλίες πάνω σε κρίσιμα φιλοσοφικά, κοινωνικά και παιδευτικά ζητήματα με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση αυτού που συμβαίνει γύρω μας και μέσα μας. Ακολουθούνται από ελεύθερο διάλογο με το ακροατήριο.

Η φιλοσοφική σκέψη μπορεί να μας φανεί απρόσμενα απλή όταν την προσεγγίσουμε κατάλληλα. Τότε διαπιστώνουμε ότι είναι και δική μας, αφού έχει διαποτίσει το πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο διαμορφωνόμαστε, ζούμε και σκεπτόμαστε. Κατά συνέπεια, η καλλιέργειά της αποτελεί όχι μόνο εγχείρημα γνώσης του έξω κόσμου, αλλά και αυτογνωσίας. Επιφέρει όμως και πνευματική χαρά. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο θεωρητικός-φιλοσοφικός βίος μπορεί να οδηγήσει τον άνθρωπο στο ύψιστο αγαθό της ευδαιμονίας.

Η φιλοσοφική σκέψη έχει να αντιμετωπίσει τη διαδεδομένη άποψη ότι ο θεωρητικός στοχασμός είναι «θεωρίες». Κατά πρώτο, η άποψη αυτή είναι επίσης μία θεωρία (κατά της θεωρίας). Έπειτα, παραφράζοντας τον Καντ, η ανθρώπινη πράξη χωρίς θεωρία είναι τυφλή, ενώ η θεωρία χωρίς πράξη είναι κενή. Η πράξη χωρίς στοχασμό, ακόμη και η σκέψη χωρίς στοχασμό, έρχονται κοντά στη λειτουργία του ενστίκτου ή της μηχανής. Γενικότερα, η φιλοσοφική σκέψη αντιστέκεται στις βολικές και κλειστές απαντήσεις στα κρίσιμα προβλήματα του βίου. Θεωρεί πιο ουσιαστικά τα ερωτήματα, τα ριζικά και εύστοχα ερωτήματα. Όχι για να «επιλυθούν» τα προβλήματα αυτά, αλλά για να τα δούμε αλλιώς.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ

ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Σάββατο 11/1/2020, 19:00):

Σύντομη εισαγωγική αναφορά πάνω στη σειρά εκδηλώσεων της *Δεύτερης Σκέψης*.
Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Ο ΛΟΓΟΣ

Ομιλήτρια: Ελένη Γερούση

Ποια είναι τα σημαντικότερα ερωτήματα της Φιλοσοφίας και με ποιον τρόπο αυτή τα απαντά; Ενδεχομένως αξίζει τον κόπο να ασχοληθεί κανείς περισσότερο με αυτήν. Αυτό είναι άλλωστε και το ζητούμενο.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 17/1/2020, 19:30):

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΑΤΤΟΥΜΕ;

Ομιλήτρια: Ελένη Γερούση

Πρόκειται για το βασικό ερώτημα της Ηθικής Φιλοσοφίας. Ποιες είναι οι απαντήσεις τριών βασικών σχολών, της αριστοτελικής, της καντιανής και της συνεπειοκρατικής (ωφελιμιστικής);

ΤΡΙΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 31/1/2020, 19:30):

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η Περίπτωση Τόμας Χομπς

Ομιλητής: Γιώργος Μωραΐτης

Ποια είναι η σημασία της πολιτικής και κοινωνικής σκέψης του 17ου αιώνα; Πώς επικαιροποιείται σήμερα, σε μια εποχή παρατεταμένης κρίσης; Δικαιούμαστε να στρέψουμε το βλέμμα μας στο παρελθόν για να λάβουμε πειστικές απαντήσεις σε ό, τι αφορά τη φιλελεύθερη προοπτική ανάλυσης και ερμηνείας του κοινωνικού και πολιτικού φαινομένου; Η ανάλυση της φιλοσοφίας του Τόμας Χομπς ευελπιστεί να δώσει απαντήσεις στα παραπάνω, ενδεικτικά ερωτήματα.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 7/2/2020, 19:30):

Η ΗΘΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ Η καθοριστική συμβολή του Τζον Λοκ

Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

Πώς ο Λοκ καταφέρνει να νομιμοποιήσει θεωρητικά την απεριόριστη ατομική ιδιοκτησία δια της εργασίας διαβάζοντας προτεσταντικά τη Βίβλο, ενώ αποδέχεται αρχικά την εκ Θεού κοινοκτημοσύνη; Πώς η αντίληψη της ιδιοκτησίας του εαυτού θεμελιώνει το ατομικιστικό ιδεώδες του διαφωτισμένου ανθρώπου-αστού; Ποια η σχέση της ατομικής ιδιοκτησίας με την πολιτική εξουσία; Πού θεμελιώνονται τα ατομικά φυσικά δικαιώματα; Με ποιον τρόπο όλα αυτά σχετίζονται με την έλευση του καπιταλισμού και της αντιπροσωπευτικής αστικής δημοκρατίας της εποχής μας; Μελετώντας τον Λοκ ξαναβλέπουμε τον εαυτό μας και τον σύγχρονο κόσμο αλλιώς.

ΠΕΜΠΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 21/2/2020, 19:30):

***Η «ΓΕΝΙΚΗ ΒΟΥΛΗΣΗ» ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΩΣ ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΞΟΥΣΙΑ
Άμεση Δημοκρατία και Σκιές «Ολοκληρωτισμού» στον Ρουσσώ***

Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

Τι είναι η διάσημη γενική βούληση του λαού; Πώς λειτουργεί ως ριζική δημοκρατική αρχή στη ρουσσωική πολιτεία; Ποια η σχέση της με την ιδιωτικότητα του κάθε πολίτη και με την κατά Ρουσσώ ανθρώπινη φύση; Γιατί αναγκαστικά στον πολιτικό Ρουσσώ τα πάντα τείνουν να είναι πολιτική; Ποιο ρόλο έχει το κλασικό πρότυπο της πόλης-κράτους στη σκέψη του και ποια είναι η σχέση του Ρουσσώ με τον μαρξισμό, τον φιλελευθερισμό, τον φασισμό, τον καπιταλισμό, τον λαϊκισμό; Γενικότερα: Η χωρίς μεσολάβηση έκφραση και επιβολή της λαϊκής βούλησης μπορούν ή πρέπει να καθορίζουν απόλυτα την πολιτική; Υπάρχει πολιτική γνώση ή πολιτική βούληση ανώτερη της λαϊκής; Υπάρχει αληθινά δημοκρατική διαχείριση του ενδεχομένου «αυτοκτονίας» ενός λαού;

ΕΚΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 28/2/2020, 19:30):

ΦΕΤΙΧΙΣΜΟΣ, ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΑΡΞΙΑΚΗ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ

Ομιλητής: Βασίλης Γρόλλιος

Αν αυτό που πραγματικά μας εξουσιάζει στον καπιταλισμό δεν είναι το κράτος και οι πολιτικοί αλλά η άορατη κοινωνική δυναμική του χρήματος που θέλει να πολλαπλασιαστεί, πώς αλλάζει η αντίληψή μας για τη δημοκρατία και το αίτημα της κοινωνικής αλλαγής; Ποιός είναι ο αντεστραμμένος χαρακτήρας του κόσμου μας σύμφωνα με τον Μαρξ;

ΕΒΔΟΜΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 13/3/2020, 19:30):

Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΛΑΝΗΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ «ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ» ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΣΤΟΧΑΣΤΗ ΚΩΣΤΑ ΑΞΕΛΟ

Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

Ο Κώστας Αξελός, μαθητής του Ηράκλειτου, του Μαρξ, του Φρόντ και του Χάιντεγκερ, πασχίζει να αρθρώσει μια νέα σκέψη-γλώσσα. Ο Αξελός κάνει λόγο για τον *Κόσμο*. Ο Κόσμος είναι ταυτόχρονα ένας και πολλαπλός, ένα «ρέον» όλον που καλύπτει απόλυτα τον χωροχρόνο. Κατά συνέπεια, δεν έχει εξωτερικό. Ο Κόσμος αυτός, υπερβαίνοντας κάθε προσπάθεια συνολικής σύλληψής του, μας αποκαλύπτεται με αποσπάσματα, ως παιχνίδι. Κατά τον Αξελό, δεν έχουμε παρά να συνεισφέρουμε στο πολυδιάστατο και ανοικτό αυτό παιχνίδι με βαθιά φιλικότητα και διαυγή μαχητικότητα. Ποιος είναι ο ρόλος της ριζικής και αέναης διερώτησης στη σαρωτική και ποιητική σκέψη του Αξελού; Πώς αυτή η ριζικά ανοικτή σκέψη θεμελιώνεται στη σύγχρονη απουσία θεμελίων; Πώς βλέπει ο Αξελός τη σύγχρονη Ελλάδα;

ΟΓΔΟΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 20/3/2020, 19:30):

«(...) ΟΠΟΙΟΣ ΑΡΝΗΘΕΙ ΝΑ ΥΠΑΚΟΥΣΕΙ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΒΟΥΛΗΣΗ ΘΑ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΕΙ ΑΠΟ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΩΜΑ (ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΕΙ), ΠΡΑΓΜΑ ΠΟΥ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΟΤΙ ΘΑ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΤΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ» (ΡΟΥΣΣΩ)

Το Πρόβλημα της Ελευθερίας στη Νεώτερη Πολιτική

Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

Πώς κρίνεται ο «εξαναγκασμός προς ελευθερία» με βάση τη διάσημη διάκριση του Ι. Μπερλίν σε αρνητική ελευθερία («ελευθερία από») και θετική ελευθερία («ελευθερία να»); Είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί ο αληθινός, λογικός, συλλογικός και άρα ανώτερος ανθρώπινος εαυτός δια της πολιτικής μέσα από έναν «φωτισμένο» εξαναγκασμό; Μπορεί κάτι τέτοιο να συνιστά απελευθέρωση; Υπάρχει τέτοιος ανώτερος εαυτός μέσα στον καθένα; Ποια η σχέση του εξαναγκασμού προς ελευθερία με άλλες θεωρήσεις της ελευθερίας; Μπορούν η συλλογική και η ατομική ελευθερία να ταυτιστούν «ελεύθερα»; Μπορούν πολιτικές αξίες όπως η ισότητα, η ασφάλεια-επιβίωση, η ειρήνη, η ανοχή, η κοινωνική ευμάρεια να συνυπάρξουν με την ελευθερία και πώς;

ΕΝΑΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 27/3/2020, 19:30):

«ΦΩΝΗ ΛΑΟΥ, ΦΩΝΗ ΘΕΟΥ»

Το Φαινόμενο του Λαϊκισμού

Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

Τι είναι ο λαϊκισμός; Είναι πολιτική ιδεολογία, πολιτική τακτική, πολιτικό κίνημα, πολιτικό ύφος; Έχει σταθερά γνωρίσματα σε κάθε του εκδοχή και ποια είναι αυτά; Πόσο σημαντικό είναι το δίπολο λαός/ελίτ στον λαϊκισμό; Είναι αριστερός ή δεξιός; Ποια η σχέση του με τη δημοκρατία, τους θεσμούς, την αλήθεια, την «προωθημένη» σκέψη, την ουσία της πολιτικής; Γιατί ανθεί σήμερα; Γιατί είναι σημαντική η μελέτη του;

ΔΕΚΑΤΗ ΔΙΑΛΕΞΗ (Παρασκευή 3/4/2020, 19:30):

ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΙΝΗΜΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ»

Μια Άλλη Θεώρηση του Παιδιού και Ένα Εγχείρημα Αληθινής Παιδείας

Ομιλητής: Νίκος Τσαμπάζης

Τι είναι το παγκόσμιο κίνημα *Φιλοσοφία για Παιδιά*; Πώς συμβιβάζει τον παιδικό νου και την παιδική ψυχή με τη φιλοσοφική σκέψη; Ποια η θέση του στην Ιστορία της Παιδαγωγικής και στη *Φιλοσοφία της Παιδικότητας*; Πώς πραγματοποιείται το πρόγραμμα της *Φιλοσοφίας για Παιδιά* στη σχολική αίθουσα; Τι έχει να προσφέρει στη σημερινή ελληνική εκπαίδευση;

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Η Ελένη Γερούση γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε κλασική φιλολογία και φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και έκανε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο ΑΠΘ (MSc και PhD στη Φιλοσοφία). Εργάζεται στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ως φιλόλογος και συχνά παρεμβαίνει στον δημόσιο λόγο με ομιλίες και δημοσιεύσεις σχετικές με φιλοσοφικά, λογοτεχνικά και ιστορικά θέματα. Ο Γιώργος Μωραΐτης αναγορεύτηκε Διδάκτωρ Φιλοσοφίας το 2014 και διδάσκει Νεότερη Ηθική Φιλοσοφία στο Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Επί μία διετία υπήρξε μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Ινστιτούτο Διαπολιτισμικών και Διεθνών Σπουδών (In.I.I.S.) του Πανεπιστημίου της Βρέμης, με υποτροφία Marie Skłodowska-Curie. Μόλις πρόσφατα εκδόθηκε το βιβλίο του *Φιλοσοφία της Κυριαρχίας* από τις εκδόσεις Νήσος.

Ο Βασίλης Γρόλλιος είναι Δρ Πολιτικής Φιλοσοφίας και συμβασιούχος καθηγητής ΕΑΠ. Το βιβλίο του *Negativity and Democracy. Marxism and the Critical Theory Tradition* (2017) κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο Routledge. Έχει άρθρα σε αμερικάνικα και αγγλικά περιοδικά. Περισσότερα για το ερευνητικό του έργο: <https://independent.academia.edu/VasiliosGrollios>.

Ο Νίκος Τσαμπάζης σπούδασε Παιδαγωγική και Φιλοσοφία. Είναι διδάκτορας Φιλοσοφίας του τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του ΑΠΘ. Επιδίδεται στη συγγραφή, ενώ συμμετέχει με εισηγήσεις σε φιλοσοφικά συνέδρια και σε εκδηλώσεις παιδαγωγικού και φιλοσοφικού χαρακτήρα. Εφαρμόζει το πρόγραμμα «Φιλοσοφία για Παιδιά» στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, όπου και εργάζεται ως δάσκαλος.